

Ἀπλῆ Κατήχησις μέσα ἀπὸ τὴν πείρα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας

Ψυχολογία καὶ Πνευματικὴ Ζωὴ
Ὁρθόδοξες Ἀπαντήσεις
σὲ δικαιολογημένες ἀνησυχίες

20

ΕΥΛΟΓΙΑΣ ΕΝΕΚΑ
Πρὸς Οἰκοδομὴν καὶ Παραμυθίαν
Μάιος 2020

■ Διακριτὰ τὰ ὀριά τους

Ψυχολογία καὶ Πνευματικὴ Ζωὴ¹

Ὁρθόδοξες Ἀπαντήσεις σὲ δικαιολογημένες ἀνησυχίες

Τὴν **δύσκολη** ἐποχὴ ποὺ διανύουμε χαρακτηρίζουν, μεταξὺ ἄλλων, φαινόμενα *θρησκευτικοῦ συγκρητισμοῦ*, ἐκούσιες ἢ ἀκούσιες ἀπόπειρες ἀλλοιώσεως καὶ παραχαράξεως τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ γενικότερη σύγχυση ἀρχῶν καὶ ἀξιῶν στὴν νοοτροπία, ποὺ διέπει τὴν νεοελληνικὴ καθημερινότητα.

Εἶναι φυσικό, ἐπομένως, νὰ ἐκδηλώνεται αὐξημένη ἀνησυχία σχετικὰ μὲ τὸ πῶς θὰ μπορούσαν νὰ ἀποτελέσουν πηγὴ προβλημάτων καὶ κάποιες τάσεις, ἐνδεχομένως ὑπὲρ τὸ δέον «ἐνθουσιαστικὲς» ἢ μονομερεῖς, ἐκδηλούμενες ἀπὸ μερικὸς ἐκ τῶν ἐνασχολουμένων μὲ τὴν **Ψυχολογία** καὶ τὴν **Ψυχιατρικὴ**.

Προσωπικά, διατηρῶ μέσα μου τὴν βεβαιότητα ὅτι, ὅπως καὶ στὸ παρελθόν, ἔτσι καὶ τώρα, ἡ Ἐκκλησία καὶ ἡ Ὁρθόδοξη Θεολογία, στηριζόμενες στὴν **Ἁγιοπνευματικὴ Πατερικὴ Ἐμπειρία καὶ Παράδοση**, δὲν κινδυνεύουν ἀπὸ καμμία φθαρτὴ πραγματικότητα προερχομένη «ἐκ τοῦ κόσμου τούτου».

Ὡστόσο, αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκη, ὡς ποιμένας καὶ ὡς ἱατρὸς εἰδικευμένος στὴν **Ψυχιατρικὴ**, νὰ καταθέσω τὸν «ὀβολό» μου στὸν περὶ **Ψυχολογίας καὶ Πνευματικῆς Ζωῆς** προβληματισμό, ἰδιαίτερος ἐπειδὴ τὸν τελευταῖο καιρὸ παρατηροῦνται φαινόμενα κάθε ἄλλο παρὰ νηφάλιας καὶ «μετὰ λόγου γνώσεως» ἀντιμετωπίσεως τοῦ σοβαροῦ αὐτοῦ θέματος.

* * *

Πρέπει ἐξ ἀρχῆς νὰ τονισθεῖ, ὅτι ἡ ἀνησυχία ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς ποιμαινούσης Ἐκκλησίας εἶναι εὐλογία, καθὼς ἡ πλειοψηφία τῶν παραθρησκευτικῶν ομάδων («σέκτες», καταστροφικὲς λατρεῖες κ.λπ.) καὶ γενικὰ τῶν ὀργανώσεων ἐκείνων ποὺ μποροῦν νὰ συμπεριληφθοῦν ὑπὸ τὸν γενικὸ τίτλο «**Νέα Ἐποχὴ**» («**New Age**»), χρησιμοποιοῦν ψευδωνύμως, πρὸς ἄγραν θυμάτων, τοὺς ὄρους «**ψυχολογία**», «**αὐτογνωσία**», «**ψυχοθεραπεία**» κ.ἄ., χωρὶς καμμία σχέση μετὰ τὴν ἐπιστημονικὴ πραγματικότητα, ὅπου κανονικὰ ἐντάσσονται αὐτὲς οἱ ἔννοιες.

Πέρα ὅμως ἀπὸ αὐτὰ –τὰ ἀπορριπτέα καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιστῆμη φαινόμενα– εἶναι σημαντικότερο νὰ ἀποσαφηνισθοῦν μερικὰ σημεῖα, τὰ ὁποῖα ὑπόκεινται τοῦ διαλόγου μεταξὺ **Θεολογίας καὶ Ψυχολογίας** καὶ τῶν ὁποίων ἡ λανθασμένη κατανόηση μπορεῖ νὰ ὀδηγήσει σὲ παρερμηνεῖες καὶ διολισθήσεις σὲ ἐπικίνδυνον ἔδαφος.

Τέτοια σημεῖα εἶναι, ἐπιγραμματικῶς, τὰ ἐξῆς.

* * *

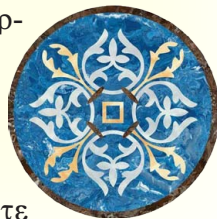
1. Ἡ χρησιμοποίησις τῆς ρίζας «**Ψυχ-**» ἀπὸ τὶς σύγχρονες ἐπιστῆμες τοῦ ἀνθρώπου (π.χ. «**Ψυχο-λογία**», «**Ψυχο-ιατρικὴ**», «**Ψυχο-ἀνάλυσις**», «**Ψυχο-θεραπεία**», κ.λπ.), εἶναι **καταχρηστικὴ** καὶ δὲν παραπέμπει στὴν ἔννοια τῆς ψυχῆς ὅπως τὴν κατανοοῦμε στὴν Ὁρθόδοξον **Θεολογικὴν Παράδοξον**.

Οἱ ἐν λόγῳ ἐπιστῆμες δὲν ἀσχολοῦνται μετὰ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου κατ' οὐσίαν –δὲν ἔχουν τὶς προϋποθέσεις ἢ τὰ «ἐργαλεῖα» γιὰ κάτι τέτοιο– ἀλλὰ μετὰ τὶς **συμπεριφορικὰς ἐκδηλώσεις** καὶ τὶς **διαταραχὰς στὸ ἐπίπεδον τῶν διαπροσωπικῶν σχέσεων τῆς πεπτωκυῖας ἀνθρωπίνης φύσεως**.

• **Σημειωτέον**, ὅτι ἡ σύγχρονη **Ψυχιατρικὴ** ἐπιδιώκει τὴν υἱοθέτησιν **νέας ὀρολογίας** χωρὶς τὸ συνθετικὸν «**Ψυχ-**», ἀλλὰ συναντᾷ μεγάλην δυσκολίαν στὴν εὕρεσιν νέων ὄρων ἐπαρκῶς περιεκτικῶν καὶ κοινῆς ἀποδοχῆς.

* * *

2. **Δὲν** πρέπει νὰ γίνεταί σύγχυσις ἢ ταυτοποίησις τῆς **Ψυχιατρικῆς** (κλάδος τῆς Ἰατρικῆς) μετὰ τὶς διάφορας **ψυχολογικὰς θεωρίας**, ἀλλὰ οὔτε

καὶ τῶν διαφορῶν **ψυχολογικῶν καὶ θεραπευτικῶν σχολῶν καὶ μεθόδων** μεταξύ τους.

Ἄλλο Ψυχίατρος, ἄλλο Ψυχολόγος, ἄλλο Ψυχοθεραπευτής, ἄλλο Ψυχαναλυτής, ἄλλο Θεραπευτής Οἰκογένειας κ.ο.κ.

Ἄκόμα καὶ ὅταν συνυπάρχουν περισσότερες τῆς μιᾶς ιδιότητες σὲ ἓνα ἄτομο (π.χ. **Ψυχολόγος-Ψυχαναλυτής**), πρέπει νὰ εἶναι σαφῆ τὰ ὅρια μεταξύ τῶν γνωστικῶν ἀντικειμένων, τὰ ὁποῖα ὀ ἐν λόγῳ εἰδικὸς ὑπηρετεῖ.

Γιὰ παράδειγμα, ἓνας **Κλινικὸς Ψυχολόγος**, ὁ ὁποῖος ἔχει καὶ ἐκπαίδευση συμπεριφορικοῦ «**ψυχο**»-θεραπευτοῦ, προσφέρει ἄλλη ὑπηρεσία, ὅταν ἐφαρμόζει ἓνα «τῆστ» μέτρησης τῆς νοημοσύνης καὶ ἄλλη, ὅταν κάνει «**ψυχο**»-θεραπεία συμπεριφορᾶς (ποὺ δὲν εἶναι **ψυχο**-ανάλυση), σὲ ἓνα ἄτομο ποὺ πάσχει, γιὰ παράδειγμα, ἀπὸ μικροβιοφοβία ἢ ἀπὸ διαταραχὴ πανικοῦ.

* * *

3. Ὅπως ἔχω τονίσει καὶ στὸ παρελθόν, «οἱ ἐπιστῆμες τοῦ ἀνθρώπου (sciences humaines) στηρίζονται κατὰ βάση στὴ μελέτη τοῦ “**πεπτωκότος**” ἀνθρώπου καὶ ἀγνοοῦν τὶς ἀνθρωπολογικὲς καὶ ψυχολογικὲς προσεγγίσεις, ποὺ βασίζονται στὴν ἀγιοπνευματικὴ ἐμπειρία τοῦ “**ἀνισταμένου**” (δηλαδή τοῦ θεουμένου) ἀνθρώπου, ὅπως αὐτὲς διασώζονται στὴν **Πατερικὴ καὶ Ἀσκητικὴ Γραμματεία** τῆς Ὁρθόδοξης Ἀνατολικῆς Παράδοσης» (βλ. π. Ἀδ. Αὐγουστίδη, Ποιμένας καὶ Θεραπευτής, ἐκ. Ἀκρίτας, σελ. 95).

Δὲν πρέπει νὰ διαφεύγει τῆς προσοχῆς μας, ἐπίσης, «ὅτι οἱ ἐκπρόσωποι τῆς **Ψυχολογίας** συχνὰ ἀγνοοῦν ἢ ἔχουν παρεξηγήσει καίριας σημασίας *ἀνθρωπολογικὰ στοιχεῖα*, ποὺ χαρακτηρίζουν τὸν πνευματικὰ ἀγωνιζόμενο ἄνθρωπο.

...Ὁ ἐμπλουτισμὸς τῶν ἐπιστημῶν τοῦ ἀνθρώπου (Sciences Humaines) ἀπὸ τὸν θησαυρὸ τῆς **Ὁρθόδοξης Νηπτικῆς**

Παράδοσης θὰ εἶναι πρὸς τὸ συμφέρον τους, προϋποθέτει ὅμως τὴν ἐκ μέρους τους ὑπέρβαση τῶν καθηλώσεων, στὶς ὁποῖες ἔχουν δεσμευτεῖ κατὰ τὴν πρόσδεσή τους στὸ ἄρμα τῆς δυτικοχριστιανικῆς πνευματικῆς καὶ πολιτισμικῆς παράδοσης,

μέσα στην οποία γεννήθηκαν και αναπτύχθηκαν» (ἐνθ. ἀν., σελ. 98-99).

● **Εἶναι καιρός, λοιπόν, καὶ ἡ Ὁρθόδοξη Θεολογία νὰ καταθέσει τὴν μαρτυρία της σὲ αὐτὸ τὸ πεδίο.**

* * *

4. Ἡ εἴσοδος τῆς **Ψυχολογίας** ὡς ἐργαλεῖο τῆς Ποιμαντικῆς πράξης παρουσιάστηκε κατ' ἀρχὴν στὸν χῶρο τοῦ Προτεσταντισμοῦ, ὄχι μόνο γιατί ἐκεῖ ὁδήγησαν οἱ κοινωνικο-ιστορικές συνιστώσες τοῦ δυτικοῦ κόσμου, ἀλλά, κυρίως, ἐπειδὴ ἀπουσίαζαν ἀφενδὸς ἡ Ἁγιοπατερικὴ Ἀνθρωπολογικὴ Παράδοση καὶ ἀφετέρου τὸ **Μυστήριο τῆς Μετανοίας** (Ἱερὰ Ἐξομολόγηση).

Ἡ Ὁρθόδοξη Θεολογία, πάντοτε προσληπτικὴ καὶ μεταμορφωτικὴ, ἀλλὰ ποτὲ ἀλλοτριουμένη ἢ μειοδοτικὴ, καλεῖται σήμερα νὰ ἀντιμετωπίσει τὴν σύγχρονη πολιτισμικὴ πραγματικότητα – ἢ ὅποια μιᾶ καὶ σκέπτεται ἐπηρεασμένη κατὰ κόρον ἀπὸ τὶς ψυχολογικὲς θεωρίες – καταθέτοντας τὸν δικό της λόγο καὶ μαρτυρία καὶ σὲ αὐτὸν τὸν τομέα προβληματισμοῦ.

Ὅπως ἔχω ὑπογραμμίσει καὶ σὲ ἄλλα κείμενά μου, ἡ χρῆση καὶ ἡ ἀξιοποίηση τῶν δεδομένων τῆς ἐπιστημονικῆς ψυχολογικῆς ἔρευνας δὲν ἀποτελεῖ εὐκόλο καὶ ἀπρόσκοπτο ἔργο καὶ εἶναι φυσικὸ νὰ ἐγείρονται ἀπὸ διάφορες πλευρὲς ἐπιφυλάξεις, ἀρνητικὲς τοποθετήσεις ἢ καὶ ὑπερβολικοὶ ἐνθουσιασμοί.

● **Ὁ** κυριότερος περιορισμὸς στὸν τρόπο, μὲ τὸν ὅποιο ἡ Ὁρθόδοξη Ποιμαντικὴ Πράξη μπορεῖ νὰ ἀξιοποιήσει τὴν ἐπιστῆμη τῆς **Ψυχολογίας**, βρίσκεται στὶς *ἀνθρωπολογικὲς προϋποθέσεις*, πὺ καθορίζουν τὸ σκεπτικὸ καὶ τοὺς στόχους καθεμιᾶς ἀπὸ τὶς δύο ἐπιστῆμες.

Ἡ Ψυχολογία ἀγνοεῖ τί σημαίνει *προπρωτικὴ κατάσταση* τοῦ ἀνθρώπου. Θεωρεῖ τὸν τρόπο, μὲ τὸν ὅποιο ὑπάρχει ὁ πεπτωκῶς ἄνθρωπος, ὡς τὸ μοναδικὸ *ἀνθρωπολογικὸ δεδομένο* καὶ οἱ *ἀνθρωπολογικὲς συνέπειες* τῆς Ἐνσάρκωσης τοῦ Θεοῦ-Λόγου βρίσκονται ἐκτὸς τοῦ πεδίου τῶν ἐνδιαφερόντων της.

Ἡ Ὁρθόδοξη Ποιμαντικὴ Θεολογία τοποθετεῖ τὴν ἀφετηρία τῆς **Ἀνθρωπολογίας** της στὶς *προπρωτικὲς προδιαγραφές* τοῦ ἀνθρώπινου ὄντος καὶ ἡ προσπάθεια διατύπωσης τρόπων ποι-

μαντικής παρέμβασης στην ζωή των πιστών δεν μπορεί να νοηθεί άποκομμένη από την ευρύτερη εκκλησιαστική προσπάθεια, για τη σωτηρία του ανθρώπου.

Με άλλα λόγια, η **Άνθρωπολογία** της **Όρθόδοξης Παράδοσης** δεν έχει υπόσταση έρήμην της **Χριστολογίας**. Κατά συνέπεια και την διαφοροποίηση μεταξύ **Ψυχολογίας** και **Όρθόδοξης Ποιμαντικής Ψυχολογίας** καθορίζει το αντίκειμενο της σπουδής τους, ανάλογα με το αν αυτό είναι μόνο ο «πεπτωκώς» ή και ο «άνιστάμενος», δηλαδή ο φωτιζόμενος και ο Θεούμενος άνθρωπος.

• **Ό**σοι έχουν έστω και ελάχιστη γεύση εκκλησιαστικής εμπειρίας εύκολα κατανοούν, ότι:

α) η **Άνθρωπολογία** της **Όρθόδοξης Θεολογίας** διαφέρει από αυτήν των συγχρόνων επιστημών του ανθρώπου. Χρειάζεται έπομένως προσοχή κατά τον διάλογο με αυτές τις επιστήμες, ώστε να μη υίοθετούνται *άνθρωπολογικές αντιλήψεις* ασύμβατες με την **Όρθόδοξη Παράδοση**.

β) Δίχως την **νηπτική εμπειρία** των κατά Χάριν θεών, δηλαδή των **Άγίων** της **Έκκλησίας**, είναι αδύνατον να διατυπωθεί ουσιαστικώς λόγος, για το τι είναι πραγματικά άνθρωπος.

* * *

5. Για τον **Όρθόδοξο Ποιμένα** ή ποιμαινόμενο πρέπει να είναι σαφές και ξεκάθαρο, ότι το **Μυστήριο** της **Ίεράς Έξομολογήσεως** είναι θεμελιώδες και «*έκ των ών ουκ άνευ*», για την ζωή της **Όρθόδοξης Έκκλησίας**.

Το θεόδοτο αυτό **Μυστήριο** της **Μετανοίας**:

• **Δ**έν πρέπει να συγγέται με καμία από τις διάφορες «**ψυχο**»-λογικές μεθόδους και «**ψυχο**»-θεραπευτικές τεχνικές.

• **Δ**έν αποσκοπεί στην «**ψυχο**»-λογική ανακούφιση, αλλά στην **κάθαρση από τὰ πάθη**, στὸν **άγιασμό** και **στην θέωση** του **άνθρώπου**.

• **Δ**έν **στηρίζεται** σε όρθολογιστικές γενικής χρήσεως και εφαρμογής τεχνικές, αλλά **στὸν φωτισμὸ ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα**, τόσο του έξομολογουμένου όσο και του Πνευματικού Πατρός.

Κατά την επίτέλεση του **Μυστηρίου**, ο μὲν έξομολογούμενος κα-

λείται σὲ γνήσια Μετάνοια (καὶ ὄχι σὲ ψυχολογικῆς τάξεως συναισθηματικὲς ἐκφορτίσεις), ἐνῶ ὁ Ἱερέας καλεῖται νὰ γίνῃ ἀγωγὸς τῆς θείας Χάριτος καὶ νὰ καθοδηγήσῃ τὸν πιστὸ ὄχι σύμφωνα μὲ τὸ «ἴδιον θέλημα», ἀλλὰ μεταφέροντας σὲ αὐτὸν τό, μυστικῶς καὶ μὲ ἀνεξιχνίαστο τρόπο ἀποκαλυπτόμενο, θέλημα τοῦ Θεοῦ, γιὰ τὸν συγκεκριμένο μετανοοῦντα.

● **Ἡ** θεραπευτικὴ δύναμη τοῦ **Μυστηρίου τῆς Μετανοίας** δὲν εἶναι «ἐκ τοῦ κόσμου τούτου», ἀφοῦ στηρίζεται ὄχι σὲ κτιστὲς μεθόδους, ἀλλὰ στὶς **Ἄκτιστες Ἐνέργειες τῆς Ἁγίας Τριάδος**. **Ὁ** ἄνθρωπος εἶναι κτιστός, δηλαδὴ θνητός. **Τὸ** κτιστὸ μπορεῖ νὰ ἐπιζήσει, νὰ νικήσῃ τὸ θάνατο, μόνο ἂν βγεῖ ἀπὸ τὸν ἑαυτό του, ἂν συνδεθεῖ καὶ σχετισθεῖ μὲ κάτι ἄκτιστο καὶ τὸ μόνο **Ἄκτιστο** εἶναι ὁ **Ἄκτιστος Θεός**.

* * *

6. Οἱ διάφορες θεραπευτικὲς μέθοδοι, ποὺ ἔχει ἐφεύρει ὁ ἄνθρωπος (πάντα κατὰ παραχώρηση τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ, ἔστω καὶ ἂν ἀγνωμόνως αὐτὸ τὸ παραβλέπουμε), συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ψυχιατρικῶν καὶ ψυχολογικῶν μεθόδων, **δὲν εἶναι ὄντολογικῆς τάξεως θεραπείες**. **Δὲν** προσφέρουν ὑπαρξιακῆς τάξεως σωτηρία στὸν ἄνθρωπο.

Προσφέρουν ἀνακούφιση ἢ ἴαση κάποιων ἀπὸ τὶς νοσηρὲς ἐκδηλώσεις τῆς **πεπτοκυΐας φύσεως**, ἀλλὰ δὲν παρέχουν τὴν δυνατότητα ὑπερβάσεως τῆς ὑποταγῆς τοῦ πεπτοκότου ἀνθρώπου στὴ φυσικὴ ἀναγκαιότητα, τῆς ὁποίας ἔσχατη φανέρωση εἶναι ὁ θάνατος. **Καμμία** κτιστὴ βιολογικὴ, ψυχολογικὴ ἢ τεχνολογικὴ θεραπεία δὲν μπορεῖ νὰ νικήσῃ τὸν ἔσχατο ἔχθρὸ τοῦ ἀνθρώπου, τὸν θάνατο.

Εἶναι προφανές, λοιπόν, ὅτι **δὲν πρέπει νὰ γίνῃ σύγχυση** μεταξὺ τῶν κτιστῶν ἀνθρωπίνων ἰαματικῶν μέσων καὶ τῆς θεραπευτικῆς κοινωνίας τοῦ κτιστοῦ ἀνθρώπου μὲ τὶς **Ζωοποιεῖς Ἄκτιστες Ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ** διὰ τῶν **Μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας**.

● **Κατὰ** συνέπειαν, **καμμία ἀνθρώπινη «ψυχο»-θεραπευτικὴ μέθοδος** δὲν μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ ὑποκατάστατο τῆς **Ἱεράς Ἐξο-**

μολογήσεως, οὔτε ἡ Ἱερὰ Ἐξομολόγησις ἐπιτρέπεται νὰ θεωρεῖται –εὐτελιζόμενη– ὡς θρησκευτικοῦ τύπου «ψυχο»-λογικὴ θεραπεία. Ἀκόμα καὶ ὅταν κάποιος χρειάζεται καὶ τὰ δύο, δὲν πρέπει νὰ γίνεται σύγχυση μεταξύ τους.

Ἄλλωστε, καμμία ἀνθρώπινη μέθοδος δὲν μπορεῖ νὰ θεραπεύσει τὴν αἰτία τοῦ κακοῦ, τὴν ρίζα τῆς ἀνθρώπινης νοσηρότητας, δηλαδή τὴν ἁμαρτία, ἀφοῦ δὲν ἔχει οὔτε τὴν ἐξουσία, οὔτε το δικαίωμα, οὔτε καὶ τὴ δυνατότητα τοῦ «δεσμεῖν καὶ λύειν», τοῦ «ἀφιέναι ἁμαρτίας».

* * *

7. Ὁ Πνευματικὸς πρέπει νὰ ἐξομολογεῖ ἐλεύθερος ἀπὸ προσηματισμένες ἀντιλήψεις καὶ ψυχολογικὰ ἐρμηνευτικὰ μοντέλα, προσευχόμενος καὶ παρακαλώντας τὸν Θεὸ νὰ τὸν φωτίσει καὶ νὰ τοῦ ἀποκαλύψει τὴν σωστὴ στάση καὶ λύση στὸ πρόβλημα ποῦ καλεῖται νὰ ἀντιμετωπίσει.

Δεδομένου, ὅμως, ὅτι πολὺ συχνὰ ζητοῦν τὴ συμβουλὴ τοῦ Πνευματικοῦ ἄνθρωποι **μὲ σοβαρὰ «ψυχο»-λογικὰ προβλήματα**, εἶναι σημαντικό ὁ Ἱερέας νὰ μπορεῖ νὰ ἀναγνωρίσει ἐκεῖνα τὰ σημεῖα, ποῦ ὑποδεικνύουν τὴν παρουσία «ψυχο»-παθολογίας (μὲ τὴν ἰατρικὴ ἔννοια τοῦ ὅρου) καὶ νὰ ὑποδεικνύει τὴν ἀνάγκη ἰατρικῆς βοήθειας. **Καὶ** σὲ αὐτὴ τὴν περίπτωσι, ὅμως, ὁ Ἱερέας δὲν πρέπει κατ' οὐδένα τρόπο νὰ ἀποποιεῖται τὸν ρόλο του ὡς Πνευματικὸς.

• **Ὅταν** ὁ Ἱερέας βρίσκεται μπροστὰ σὲ τέτοια προβλήματα, δὲν ἀποπέμπει τὸν ἐξομολογούμενο, ἀλλὰ τὸν παραπέμπει ἀπλῶς στὸν κατάλληλο εἰδικό, γιὰ τὸ πρόβλημα τῆς ὑγείας του, ὁ ἴδιος ὅμως συνεχίζει νὰ ἀσκεῖ τὸ Διακόνημα τῆς Πνευματικῆς Πατρότητας, ἀφοῦ καὶ ὁ πλέον διαταραγμένος «ψυχο»-ιατρικὸς ἀσθενὴς χρῆζει πνευματικῆς καθοδηγήσεως καὶ πάνω ἀπὸ ὅλα ἔχει ἀνάγκη τῶν ἱαματικῶν μέσων τῆς Ἐκκλησίας.

Ἄλλο ἢ ἀνακούφιση τῶν ὀδυνηρῶν συνεπειῶν τῆς φθορᾶς τῶν «*δερματίνων χιτῶνων*» τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἄλλο ἢ ὑπαρξιακὴ τοῦ ἀποκατάστα-

ση στὸ «ἀρχαῖον κάλλος» τῆς «κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν» τοῦ Θεοῦ δημιουργίας Του.

* * *

8. Τὰ σημεία τῶν καιρῶν ὑποδεικνύουν τὴν ἀνάγκη ἀυξημένης ἐγρήγορσης, ὥστε ἡ Ἐκκλησία μας νὰ μὴν ἀποκλίνει ἀπὸ τὴν **Φιλοκαλικὴ Της Παράδοση** καὶ τὴν **Ὁρθόδοξη Αὐτοσυνειδησία Της**, μεγέθη τὰ ὁποῖα καθορίζουν καὶ τὶς ἀντιλήψεις Της περὶ ὑγείας, ἀσθενείας καὶ θεραπείας τοῦ πάσχοντος ἀνθρώπου.

Δὲν πρέπει, ἐπίσης, νὰ παρασυρθεῖ ἀπὸ τὸν πειρασμὸ ἐνὸς δυτικότερου *ἀκτιβισμοῦ*, ὁ ὁποῖος ἐμμέσως ἢ ἀμεσότερα παραθεωρεῖ τὸν βασικὸ ποιμαντικὸ στόχο, πὺ εἶναι τὸ «**θεοποιεῖσθαι τε καὶ θεοποιεῖν**» (Ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητῆς, PG 91, 604D).

- Ὡστόσο, αὐτὴ ἡ ἐγρήγορση δὲν πρέπει νὰ τροφοδοτεῖ τὴν ἀνάπτυξη «ἱερο-εξεταστικοῦ» χαρακτῆρα ἀντιπαλοτήτων μὲ τὴν ἐπιστήμη, ἀπαδουσῶν πρὸς τὴν Ὁρθόδοξη Παράδοση.

Δυστυχῶς, στὸν τομέα τῆς συνεργασίας τῶν Ποιμένων μὲ τοὺς Ψυχιάτρους καὶ τοὺς Ψυχολόγους ὑπάρχουν σοβαρὰ προβλήματα ἀμοιβαίων ἐπιφυλάξεων, ὄχι πάντοτε ἀδικαιολόγητα.

Στὴν καθημερινὴ πράξη δὲν λείπουν ἀρνητικὰ φαινόμενα

- εἴτε λανθασμένων χειρισμῶν ἀπὸ τὴν πλευρὰ κάποιων Ψυχιάτρων ἢ Ψυχολόγων, σὲ περιπτώσεις μάλιστα θρησκευομένων ἀσθενῶν, ὅπου ἡ στάση τοῦ θεραπευτῆ ὑποδηλώνει τὶς προσωπικὲς του προκαταλήψεις ἀπέναντι στὴν Ἐκκλησία·

- εἴτε ἀπὸ τὴν πλευρὰ κάποιων Κληρικῶν, ὅταν, γιὰ παράδειγμα, αὐτοὶ παρεμβαίνουν ἀδιάκριτα καὶ ἐπικίνδυνα, διακόπτοντας ἀπαραίτητες θεραπείες ἢ χαρακτηρίζοντας ὡς δαιμονισμένο κάθε ψυχιατρικὸ ἀσθενῆ.

Τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι αὐτὴ ἡ στάση ὀρισμένων Ψυχιάτρων καὶ Ψυχολόγων δὲν εἶναι οὔτε συμβατὴ μὲ τὶς βασικὲς ἀρχὲς τῆς ἱατρικῆς καὶ θεραπευτικῆς δεοντολογίας, οὔτε ἐπιστημονικὰ δικαιολογημένη.

- Ἀντιστοίχως, δὲν νομιμοποιῶνται οἱ προκαταλήψεις τῶν ἀνθρώπων τῆς Ἐκκλησίας ἔναντι τῆς προσπαθείας τῶν σοβαρῶν καὶ ἀληθινῶν ἐπιστημόνων νὰ ἀνακουφίσουν τὸν ἀνθρώπινο πόνο.

Ἄς μὴ ξεχνοῦμε ὅτι οἱ –καθόλου σπάνιες– ψυχιατρικὲς παθήσεις συνεπάγονται πολὺ πόνο τόσο γιὰ τοὺς νοσοῦντες ὅσο καὶ γιὰ τὶς οἰκογένειές τους.

• Ἀκριβῶς αὐτὸς εἶναι καὶ ὁ λόγος, ποὺ τὰ ποιμαντικῶς μαχομένα στελέχη τῆς Ἐκκλησίας μας χρειάζεται νὰ ἔχουν ἔγκυρη καὶ ἔγκριτη ἐνημέρωση καὶ καταρτισμὸ σχετικὰ μὲ τὰ προβλήματα, ποὺ θέτει ἡ σύγχρονη πραγματικότητα ὅσον ἀφορᾶ στὴν ἀντιμετώπιση τῶν «ψυχο»-λογικῶν προβλημάτων.

Ἐπιμένουμε στοὺς ὅρους «καταρτισμὸς» καὶ «ἐνημέρωση» τῶν στελεχῶν τῆς Ποιμαντικῆς Διακονίας, διότι συχνὰ δημιουργεῖται ἡ παρεξήγηση, ὅτι διὰ τῆς ἐπιπρόσθετης ἐνημέρωσης κάποιων κληρικῶν ἢ λαϊκῶν σὲ αὐτὰ τὰ θέματα προωθείται δῆθεν ἡ ἰδέα τῆς μετατροπῆς τῶν ποιμένων σὲ Ψυχολόγους ἢ σὲ Ψυχοθεραπευτὲς καὶ τῆς ἀεμπολήσεως τῆς ποιμαντικῆς τους ταυτότητας καὶ αὐτο-συνειδησίας. Τοῦτο θὰ ἦταν ἀνεδαφικὸ καὶ βλάσφημο.

Ἄν μπορεῖ, ἐπομένως, αὐτὸ τὸ ἐπιχείρημα νὰ χρησιμοποιεῖται ὡς πρόφαση ἢ ὡς δικαιολογία, γιὰ τὴν ἄρνηση διευρύνσεως τῆς γνωστικῆς φαρέτρας τοῦ ποιμαντικῶς μαχομένου μέσα στὴν σύγχρονη πραγματικότητα Κληρικοῦ.

Ὅπως τονίζει ὁ Ἅγιος Νεκτᾶριος, Μητροπολίτης Πενταπόλεως, ὁ Ποιμένας, πέρα ἀπὸ τὴν θεολογικὴ του παιδεῖα καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴ του μόρφωση, πρέπει νὰ κατέχει καὶ «ἐγκυκλοπαιδικὴ μόρφωση» (Ποιμαντικὴ, σελ 123-125).

• Προφανῶς, παραμένει ἀπαράβατος ὁρος, ὁ Ἱερέας νὰ εἶναι πρωτίστως Ποιμένας τῆς Ἐκκλησίας καὶ γνήσιος φορέας καὶ διάκονος τῆς σωστικῆς τῆς Ἀληθείας, ἐδραιωμένος στὴν Πίστη καὶ στὴ Διδασκαλία τῶν Ἁγίων Πατέρων.

* * *

Συμπερασματικά, θὰ θέλαμε νὰ τονίσουμε, ὅτι τὸ κατ' ἐξοχὴν ἔργο καὶ σκοπὸς τῆς Ἐκκλησίας, ἐπομένως καὶ κάθε μορφῆς Ποιμαντικῆς Διακονίας, εἶναι ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου, νοουμένη ὡς

ή ἀπαλλαγὴ του ἀπὸ τὰ πάθη τῆς πεπτωκυῖας του φύσεως, ὁ φωτισμός του, ὁ ἀγιασμός καὶ ἡ θέωσή του (Πρβλ. Ἱεροθέου, Μητροπολίτου Ναυπάκτου, Ὁρθόδοξη Ψυχοθεραπεία, σελ. 232-233).

Τοῦτο δὲν σημαίνει, ὅμως, ὅτι ἡ ποιμαντικὴ εὐαισθησία τῆς Ἐκκλησίας παραγνωρίζει καὶ ὑποτιμᾷ τὴν ὀδύνη, ποὺ ἐμπεριέχεται στὴν καθημερινότητα τοῦ ἀνθρωπίνου βίου.

Ἡ ἱστορία τῆς Χριστιανοσύνης εἶναι ἀψευδῆς μάρτυρας τῆς ἀέναης παρουσίας τῆς Ἐκκλησίας στὸ πλευρὸ τοῦ πάσχοντος ἀνθρώπου.

Στὸν ἀγῶνα αὐτόν, ἀξιοποίησε πάντοτε κάθε δόκιμο μέσο, ποὺ προσέφερε ἡ πολιτισμικὴ ἐξέλιξη, γιὰ τὴν ἀνακούφιση τοῦ ἀνθρωπίνου πόνου.

Αὐτὸ καλούμαστε νὰ κάνουμε καὶ σήμερα, ἀναζητώντας τρόπους φιλόστοργης παρουσίας τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Διακονίας στὸν εὐαίσθητο χῶρο συνάντησης τῆς σύγχρονης ποιμαντικῆς πράξης, μὲ τὸ μείζον πρόβλημα τῶν ψυχιατρικῶν διαταραχῶν καὶ τῶν ἐπιπτώσεών τους στὴν ζωὴ τῶν ἀνθρώπων.

●● **Εἶναι ἀναγκαῖο ὅμως νὰ εἶναι σαφῆ καὶ διακριτὰ τὰ ὄρια μεταξὺ τῆς μυστηριακῆς προσφορᾶς τῶν σωστικῶν δωρεῶν τῆς Θείας Χάριτος καὶ τῶν ἀνθρωπίνων μέσων ἀνακούφισης τοῦ ἀνθρωπίνου πόνου.**

Σχέσεις Ψυχιατρικῆς καὶ Θεολογίας

«Ἀμφοτέραι τείνουν τὴν χεῖρα εἰς τὸν πάσχοντα:

● **Ἡ Ψυχιατρικὴ**, διὰ νὰ τὸν καταστήσῃ ἐκ νέου ἐν ψυχικῶς ὑγιᾶς καὶ κοινωνικῶς λειτουργικὸν ἄτομον.

● **Ἡ Θεολογία**, διὰ νὰ τοῦ προσδώσῃ ἐκ νέου τὸ ἐσωτερικὸν κάλλος τοῦ “κατ’ εἰκόνα Θεοῦ”».

(Καθηγητοῦ Σταύρου Ἰ. Μπαλογιάννη, Ποιμαντικὴ Ψυχολογία, σελ. 7, ἐκδόσεις «Πουρναρά», 1980)

Ποιμαντική Ψυχολογία²

Αί πρόοδοι τῶν ἀνθρωπολογικῶν ἐπιστημῶν καὶ κατ' ἐξοχὴν τῆς **Ψυχολογίας**, ὠδήγησαν εἰς τὴν κατανόησιν τῆς σπουδαιότητος τῆς **ἀνθρωπογνωσίας**, ὡς βασικῆς προϋποθέσεως τῆς ἀγωγῆς τοῦ ἀνθρώπου.

Ἰδιαιτέρως τὰ σύγχρονα ἀνθρωπολογικὰ προβλήματα ὑπογραμμίζουν ζωηρῶς τὴν σημασίαν τῆς **ἀνθρωπογνωσίας** ὡς ὄρου, ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ τῆς **μεθοδικῆς** διαπαιδαγωγήσεως τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου ἐν γένει.

Διὰ τοῦτο, πολὺ ὀρθῶς θεωροῦνται τὰ πορίσματα τῶν **ἀνθρωπολογικῶν ἐπιστημῶν** ὡς ἐπιστημονικὴ βᾶσις πάσης παιδαγωγικῆς προσπαθείας.

Ὅλων ἰδιαιτέρως, πάντες οἱ ἀσχολούμενοι μὲ τὸν ἀνθρωπον ἀναγνωρίζουν τὴν ἀνεκτίμητον σπουδαιότητα, διὰ τὸν ἀνωτέρω σκοπὸν, τῆς **Ψυχολογίας**. **Αὕτη**, ἐπειδὴ ἐρευνᾷ, μελετᾷ καὶ ἐρμηνεύει τὰ ψυχικὰ γεγονότα κατὰ τὴν σχέσιν αὐτῶν πρὸς τὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα ἀντιμετωπίζει ὁ ἀνθρωπος, συμβάλλει οὐσιαστικῶς εἰς τὴν κατανόησιν τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος καὶ δὴ τῶν **ἐλατηρίων τῆς συμπεριφορᾶς αὐτῆς**.

Ἄλλ' ἡ **Ψυχολογία** προσφέρει σημαντικὰς ὑπηρεσίας καὶ εἰς τὴν **μεθοδικὴν ποιμαντικὴν δραστηριότητα**. **Εἰς** ὠρισμένας δὲ περιπτώσεις, κατὰ τὰς ὁποίας ἡ **Ποιμαντικὴ** ἐπωφελεῖται ἐκ τῶν πορισμάτων τῆς **Ψυχολογίας τοῦ Βάθους**, προκύπτει εἰδικὴ κατεύθυνσις τῆς **Ποιμαντικῆς Θεωρίας**, ἡ ὁποία χαρακτηρίζεται ὡς **Ποιμαντικὴ Ψυχολογία**. **Ἐ**πειδὴ δὲ ἡ κατεύθυνσις ἐδημιουργήθη κατὰ τὰς ἡμέρας ἡμῶν, ἡ **Ποιμαντικὴ Ψυχολογία** ἐμφανίζεται ὡς νεώτατος ἐπιστημονικὸς κλάδος τῆς καθόλου **Ποιμαντικῆς (ἢ Πρακτικῆς) Θεολογίας**.

Ἡ Ποιμαντικὴ Ψυχολογία δὲν ταυτίζεται μὲ τὴν **Ψυχολογίαν τῆς Θρησκείας**. **Διότι**, ἡ τελευταία εἶναι μία **Γενικὴ Ψυχολογία** τοῦ θρησκευομένου ἀτόμου, ἡ ὁποία ἀποσκοπεῖ εἰς τὴν ἐρευναν καὶ τὸν καθορισμὸν τῆς γενικῆς (ἢ στατικῆς) εἰκόνας τῆς θρησκευ-

τικῆς βιώσεως. Ἐνῶ ἡ Ποιμαντικὴ Ψυχολογία εἶναι μία δυναμικὴ κατεύθυνσις τῆς ψυχολογικῆς ἐρεῦνης, ἡ ὁποία ἐξετάζει καὶ μελετᾷ τὴν θρησκευτικὴν βίωσιν, ὡς προσωπικὸν καὶ δὴ ποιμαντικὸν πρόβλημα. Ἡ Ποιμαντικὴ Ψυχολογία ἐρευνᾷ τὰ ψυχικὰ γεγονότα τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος ἐν σχέσει ἀφ' ἐνὸς μὲν πρὸς τὰ συγκεκριμένα θρησκευτικὰ προβλήματα, ἀφ' ἑτέρου δὲ πρὸς τὰς κατευθύνσεις καὶ τὴν δεοντολογίαν τοῦ Ποιμαντικοῦ Ἔργου τῆς Ἐκκλησίας.

Διὰ τοῦτο, ἡ Ποιμαντικὴ Ψυχολογία ὀρίζεται, ὡς ἡ εἰδικὴ ἐπιστήμη τοῦ πρακτικοῦ κλάδου τῆς Θεολογίας, ἡ ὁποία ἐρευνᾷ τὰ ψυχικὰ γεγονότα κατὰ τὰς σχέσεις αὐτῶν πρὸς τὴν θρησκευτικὴν συνείδησιν τοῦ ἀτόμου, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ Ποιμαντικοῦ Ἔργου τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ σκοπὸς τῆς Ποιμαντικῆς Ψυχολογίας εἶναι ἡ ὑποβοήθησις τοῦ Ποιμένου εἰς τὸν σύγχρονον δυσχερὲς ἔργον αὐτοῦ. Κυριῶς, ἡ ἐπιστήμη αὕτη παρέχει εἰς τὴν Ποιμαντικὴν Θεολογίαν ψυχολογικὰς γνώσεις ἀναφερομένας εἰς τὸν τρόπον, κατὰ τὸν ὁποῖον ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος βιοῖ τὰ θρησκευτικὰ του προβλήματα. Τοῦτο σημαίνει, ὅτι ἡ Ποιμαντικὴ Ψυχολογία ἐρευνᾷ καὶ μελετᾷ ἐκάστοτε τὴν σύγχρονον θρησκευτικότητα μὲ σκοπὸν τὴν θεωρητικὴν ψυχολογικὴν ἐνημέρωσιν τοῦ Ποιμένου ἐπὶ τῶν προβλημάτων τοῦ τρόπου τῆς βιώσεως τῆς θρησκευτικότητος ταύτης.

Ἡ χρησιμότης τῆς Ποιμαντικῆς Ψυχολογίας εἶναι λοιπὸν προφανής. Ἐὰν ἡ Ποιμαντικὴ Θεολογία (ἄρα καὶ ὁ Ποιμὴν) στερῆται τῆς συγκεκριμένης εἰκόνας τοῦ θρησκευτικοῦ ψυχικοῦ βίου τοῦ ἐκάστοτε συγχρόνου ἀνθρώπου, ἀδυνατεῖ νὰ κατανοήσῃ αὐτόν. Καὶ ἐπομένως, ἀδυνατεῖ νὰ καθορίσῃ ἐπιτυχῶς τὴν ὀρθὴν μέθοδον τῆς ἀσκήσεως τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ τοιαύτη χρησιμότης τῆς Ποιμαντικῆς Ψυχολογίας δεικνύει ἀσφαλῶς καὶ τὸν γενικὸν χαρακτήρα τῆς συγχρόνου Ποιμαντικῆς. Τὸ μάθημα τοῦτο ὀφείλει κυριῶς νὰ εἶναι ἐφηρμοσμένη Ποιμαντικὴ Ψυχολογία.

Ἡ βασικὴ ἀπαίτησις τοῦ συγχρόνου βίου δι' ἓνα λυτρωτικὸν ποιμαντικὸν διάλογον τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον δύναται νὰ ἱκανοποιηθῆ, σὺν τοῖς ἄλλοις, καὶ διὰ τῆς βοήθειας τῆς ἐφηρμοσμένης **Ποιμαντικῆς Ψυχολογίας**. Διὰ τοῦτο, ἡ ὄλη σπουδὴ τῆς Ποιμαντικῆς πρέπει νὰ θεμελιούται καὶ ἐπὶ τῶν ψυχολογικῶν θεμελίων μιᾶς **ποιμαντικῆς ἀνθρωπογνωσίας...**

Τὸ νευρωτικὸν ψυχικὸν φαινόμενον²

Συμφώνως πρὸς τὴν σύγχρονον ψυχιατρικὴν καὶ ψυχοθεραπευτικὴν ἐμπειρίαν, τὸ **νευρωτικὸν ψυχικὸν φαινόμενον** εἶναι εἰς τὴν ἐποχὴν μας πληθωρικόν. Πολλοὶ ἄνθρωποι εἶναι σήμερον **νευρωτικοί**. **Υ**πεύθυνος πρὸς τοῦτο εἶναι ἀσφαλῶς ὁ τρόπος τῆς ζωῆς τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου.

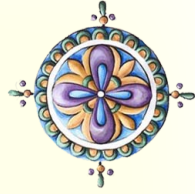
Ἀλλά, ἂν καὶ ἡ κλινικὴ εἰκὼν τοῦ **νευρωτικοῦ φαινομένου** εἶναι ἐντοπισμένη εἰς ὠρισμένας μορφὰς νοσηρᾶς συμπεριφορᾶς καὶ ἐπομένως κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον καθωρισμένη, τὰ βαθύτερα αἷτια τῆς ψυχικῆς αὐτῆς νόσου δὲν προσδιορίζονται ὁμοφώνως ὑπὸ πάντων τῶν ἐρευνητῶν...

Πλήθος ἀξιολόγων **Ψυχολόγων** καὶ **Ψυχοθεραπευτῶν** θεωρεῖ τὴν **νεύρωσιν** ὡς ἓν **ἠθικὸν καὶ πνευματικὸν πρόβλημα...** **Τ**εῖνουν σήμερον νὰ βλέπουν σχεδὸν εἰς κάθε **νεύρωσιν** ἓν **ἄλυτον μεταφυσικὸν πρόβλημα...** **Ε**ρμηνεύουν τὸ **νευρωτικὸν φαινόμενον ἐπὶ τῇ βάσει θεμελιωδῶν χριστιανικῶν ἀρχῶν...** **Υ**ποστηρίζουν, ὅτι ἡ **νεύρωσις** εἶναι **μία σύγκρουσις τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεόν...** **Π**αραδέχονται, ὅτι ἡ **νεύρωσις** συνδέεται μὲ τὸ **πρόβλημα τῆς ἀπωθήσεως τοῦ αἰσθήματος τῆς ἐνοχῆς.**

Ἡ θέσις αὕτη θεμελιούται ἐπὶ τῆς δομῆς τῆς **νευρώσεως**, ἀλλὰ καὶ τῶν χαρακτηριστικῶν ἐκδηλώσεων αὐτῆς, τῶν **νευρωτικῶν συμπτωμάτων**. **Ἀ**πλῆ δὲ παράθεσις τῶν συμπτωμάτων αὐτῶν εἶναι ἴσως λίαν κατατοπιστικὴ διὰ τὸν Ποιμένα, εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ ἔργου, τοῦ ὁποίου ἐμπίπτει ἡ ἀντιμετώπισις τοῦ **νευρωτικοῦ φαινομένου...** [**Ἄ**γχος, **Αἴ**σθημα Ἀνασφαλείας, **Ἐ**πιθετικότης, **Αἴ**-

σθημα Μειονεκτικότητας, Διαταραχή Ίκανότητας Ἀξιολογικῆς Ἐπιλογῆς].

Ἔπωσδήποτε, οὕτως ἢ ἄλλως, τὸ **νευρωτικὸν ψυχικὸν φαινόμενον**, ὡς φυχολογικὸν καὶ πνευματικὸν πρόβλημα, ἀνήκει εἰς τὴν περιοχὴν τῶν *ποιμαντικῶν προβλημάτων*.

Ἡ **νευρωτικὴ διαταραχὴ**, λόγῳ ἀκριβῶς τῆς μεγάλης συχνότητός της, μεταξὺ τῶν ἐκδηλώσεων τῆς ἀνθρωπίνης συμπεριφορᾶς, ἀναγνωρίζεται σήμερον ὡς *ιδιότυπος τρόπος ψυχικῆς ἀντιδράσεως* καὶ ἐπομένως, ὡς *ιδιάζουσα ὄψις* τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος.

• Ὁ **Ποιμὴν** ὀφείλει λοιπὸν **νὰ εἶναι ἐνήμερος** τῶν θεωρητικῶν, ἀλλὰ καὶ πρακτικῶν γνώσεων, τῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν σπουδὴν τοῦ **νευρωτικοῦ ψυχικοῦ φαινομένου**, διὰ **νὰ εἶναι** εἰς θέσιν **νὰ γνωρίζῃ** τὸν *ιδιότυπον τοῦτον τρόπον ψυχικῆς ἀντιδράσεως* τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου καὶ **νὰ δύναται** **νὰ ἐπηρεάζῃ** αὐτὸν ἐπ' ἀγαθῶ...

Ψυχώσεις²

Αὗται, ὡς γνωστόν, εἶναι **ψυχικαὶ νόσοι βαρείας μορφῆς**. Ἀπαιτοῦν δὲ μακροχρόνιον θεραπευτικὴν ἀγωγὴν, μὲ μικρὰς μόνον πιθανότητας θετικῶν ἀποτελεσμάτων...

Ὁ **Ποιμὴν**, ὡς μαρτυρεῖ ἡ σύγχρονος ἐμπειρία τῆς τελέσεως τοῦ Μυστηρίου τῆς Ἱερᾶς Ἐξομολογήσεως καὶ τῆς ἐν γένει ποιμαντικῆς πράξεως, εὐρίσκεται οὐχὶ σπανίως ἐνώπιον **ψυχωτικῶν περιστατικῶν**.

Ἡ **ἄγνοια** τῶν **χαρακτηριστικῶν γνωρισμάτων** τῶν **περιστατικῶν αὐτῶν**, ἐκ μέρους τοῦ **Ποιμένου**, ἀποβαίνει **αἰτία ποιμαντικῶν σφαλμάτων** καὶ **ὀξύνσεως ὑπαρχόντων προβλημάτων**...

• **Τὰ κύρια συμπεράσματα** ἐκ τῆς ἀντιμετωπίσεως ἐντὸς τῆς περιοχῆς τοῦ **Ποιμαντικοῦ Ἔργου ψυχοπαθητικῶν καὶ ψυχωτικῶν ἀτόμων** δύνανται **νὰ συνοψισθοῦν** εἰς τὰ ἑξῆς:

1) **Ο** Ποιμήν, ιδία τῶν Ἐνοριῶν τῶν μεγάλων ἀστικῶν κέντρων, ὀφείλει νὰ ἔχη καὶ ψυχολογικὰς γνώσεις.

2) **Η** συνεργασία τοῦ Ποιμένος μεθ' ἐνὸς Ψυχιάτρου χριστιανικῆς μορφώσεως εἶναι ὄλως ἀπαραίτητος.

3) **Η** ἀντιμετώπισις ἐκ μέρους τοῦ Ποιμένος περιστατικῶν τῶν ἀνωτέρω νόσων δὲν πρέπει νὰ ἐνεργῆται ἀποκλειστικῶς ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ψυχιατρικῶν καὶ ψυχοθεραπευτικῶν δεδομένων. **Η** δραστηριότης τοῦ Ποιμένος ἀναπτύσσεται ἐντὸς τῶν διαστάσεων τῆς Χάριτος. **Ο**ὕτω «τὰ ἀδύνατα παρὰ ἀνθρώποις δυνατὰ παρὰ τῷ Θεῷ ἐστὶν» (Λουκ. ιη' 27). **Αἱ** ὑπὸ τοῦ Κυρίου πραγματοποιηθεῖσαι θεραπείαι ψυχασθενῶν (φορέων πραγματικῶν δαινομιῶν), ἀποτελοῦν πάντοτε ἐγγύησιν τῆς ἰκανότητος καὶ τοῦ Ποιμένος πρὸς πραγματοποίησιν ὁμοίων θεραπειῶν καὶ ἐντὸς τῆς περιοχῆς τοῦ ἰδικοῦ του Ποιμαντικοῦ Ἔργου.

• **Εἰς** τὰς περιπτώσεις αὐτάς, τὸν λόγον ἔχουν κυρίως ἡ ζῶσα Πίστις καὶ ἡ Ἀγιότης τοῦ Ποιμένος (Μάρκ. θ' 17-29), ἡ Προσευχή, τὰ Ἅγια Μυστήρια καὶ αἱ ἀγιαστικαὶ Πράξεις τῆς Ἐκκλησίας, αἱ Εὐχαὶ καὶ οἱ Ἐξορκισμοί.

1. Ἐφημερ. «Ὁρθόδοξος Τύπος», ἀριθμ. φύλλου 1472 / 20.9.2002 σελ. 1-2 καὶ 1473 / 27.9.2002, σελ. 1-2, τοῦ Πρωτ. π. Ἀδαμαντίου Αὐγουστίδη, Ψυχιάτρου - Δρος Θεολογίας.

2. Ἰωάννου Κορναράκη, Ποιμαντικὴ - Μετὰ στοιχείων Ποιμαντικῆς Ψυχολογίας, σελ. 11-13, 89-90, 93, 94 - 95, Ἀθῆναι 1972.

• Ἐπιμέλ. ἡμετ.

• Ἐκδίδεται ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τῶν Ἁγίων Ἀγγέλων, Ἀφίδνες Ἀττικῆς. • Μὲ τὴν εὐλογία καὶ ἐπιστασία τοῦ † Μητροπολίτου Ὠρωποῦ καὶ Φυλῆς κ. Κυπριανοῦ, τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν Ἑλλάδος. • Διανέμεται δωρεάν.